

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 2017

o celostátním referendu a o změně Ústavy České republiky

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ CELOSTÁTNÍ REFERENDUM

Čl. 1

(1) V celostátním referendu lid České republiky rozhoduje

- a) o všech věcech vnitřní nebo zahraniční politiky státu,
- b) o návrhu zákona, včetně ústavního, nebo
- c) o souhlasu k ratifikaci nebo výpovědi mezinárodní smlouvy (dále jen „referendum“).

(2) Otázka pro referendum nesmí směřovat ke změně podstatných náležitostí demokratického právního státu, jakož ani

- a) ke zrušení nebo omezení ústavně zaručených základních práv a svobod,
- b) k rozhodnutí, které by bylo v rozporu se závazky, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodního práva, nebo
- c) k zásahu do výkonu moci soudní.

(3) Otázka pro referendum musí být jednoznačná, srozumitelná a musí být formulována tak, aby bylo možné se k ní vyjádřit slovy „ano“ nebo „ne“. V témže referendu se pokládá k téže věci pouze jedna otázka; lze však položit více otázek k různým věcem.

Čl. 2

(1) Právo hlasovat v referendu má každý občan České republiky, který nejpozději v den konání referenda dosáhl zletilosti (dále jen „oprávněný občan“).

(2) Hlasování v referendu se koná pouze na území České republiky.

Čl. 3

(1) Iniciativa k vyhlášení referenda má formu společné petice oprávněných občanů.

(2) Zástupcem iniciativy je petiční výbor.

(3) Petiční výbor oznámí zahájení sběru podpisů pro návrh na vyhlášení referenda v Ústředním věstníku České republiky.

(4) Petiční výbor shromáždí podpisy nejméně 100 000 oprávněných občanů nejpozději do 2 let od zahájení sběru podpisů.

Čl. 4

(1) Návrh na vyhlášení referenda je oprávněna prezidentu republiky podat

- a) vláda, nebo
- b) iniciativa.

(2) Prezident republiky rozhoduje jednotlivě o návrzích, které mu byly podle odstavce 1 podány, v pořadí, v jakém mu došly.

Čl. 5

(1) Splňuje-li návrh na vyhlášení referenda požadavky v čl. 3 nebo 4 odst. 1, prezident republiky do měsíce od jeho doručení navrhne Ústavnímu soudu, aby posoudil, zda je položená otázka v souladu s požadavky uvedenými v čl. 1.

(2) Ústavní soud rozhodne, zda je návrh na vyhlášení referenda přípustný a zda navržené otázky, které mají být v celostátním referendu předloženy, jsou jednoznačné a srozumitelné, do měsíce od doručení návrhu prezidenta republiky.

(3) Vyslovil-li Ústavní soud, že návrh na vyhlášení referenda je přípustný a že navržené otázky, které mají být v celostátním referendu předloženy, jsou jednoznačné a srozumitelné, prezident republiky vyhlásí referendum do 14 dnů ode dne, kdy se rozhodnutí Ústavního soudu stalo vykonatelným; jinak referendum nevyhlásí.

(4) Opatření prezidenta republiky o vyhlášení a konání referenda se vyhláší obdobným způsobem jako zákon.

Čl. 6

(1) Jsou-li splněny podmínky pro vyhlášení referenda, stanovené tímto ústavním zákonem, prezident republiky vyhlásí referendum ve lhůtě podle čl. 5 odst. 3 tak, aby se konalo nejdříve 6 měsíců a nejpozději rok ode dne, kdy prezident republiky referendum vyhlásí.

(2) Pokud by se při dodržení lhůt pro konání referenda mělo toto referendum konat v posledních 6 měsících volebního období Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu, prezidenta republiky nebo funkčního období zastupitelstev územních samosprávných celků, vyhlásí prezident republiky, v případě voleb prezidenta republiky předseda Senátu, referendum tak, aby se konalo spolu s volbami do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu, prezidenta republiky nebo s celostátními volbami do zastupitelstev územních samosprávných celků.

(3) Referendum se nevyhlásí a je-li vyhlášeno, nevykoná se po dobu, po kterou je vyhlášen stav ohrožení státu, nouzový stav nebo válečný stav. V takových případech se referendum vyhlásí nebo vykoná do 60 dnů poté, co byl takový stav ukončen.

Čl. 7

V době začínající 60 dnů a končící 48 hodin před zahájením hlasování se vyhradí pro referendum v Českém rozhlase minimálně celkem 5 hodin a v České televizi minimálně celkem 5 hodin vysílacího času, který se bezplatně rozdělí rovným dílem mezi navrhovatele a oponenty.

Čl. 8

(1) Rozhodnutí v referendu je přijato, jestliže se pro ně v hlasování vyslovila nadpoloviční většina hlasujících.

(2) Prezident republiky rozhodnutí přijaté v referendu oznámí ve Sbírce zákonů ve lhůtě stanovené zákonem.

(3) Referendum, v němž bylo přijato rozhodnutí oznámené podle odstavce 2, se smí ve stejné věci konat, při dodržení postupu podle tohoto ústavního zákona, nejdříve po uplynutí 2 let ode dne oznámení rozhodnutí přijatého v referendu.

(4) Referendum, v němž nebyl vysloven souhlas s přijetím návrhu zákona, se smí opakovat při dodržení lhůty podle odstavce 3 nejdříve v následujícím volebním období Poslanecké sněmovny.

Čl. 9

(1) Nevyhlásil-li prezident republiky referendum ve lhůtě podle čl. 5 odst. 3, smí se ten, kdo podal návrh na jeho vyhlášení, obrátit do měsíce od uplynutí uvedené lhůty na Ústavní soud s návrhem, aby rozhodl, že prezident republiky byl povinen referendum vyhlásit. Ústavní soud rozhodne ve lhůtě podle čl. 5 odst. 3. Vyhoví-li Ústavní soud tomuto návrhu, své rozhodnutí vyhlásí při splnění požadavků čl. 6 obdobným způsobem jako zákon; dnem vyhlášení tohoto rozhodnutí je referendum vyhlášeno.

(2) Návrh Ústavnímu soudu podle odstavce 1 nelze podat, jestliže Ústavní soud již rozhodl, že návrh na vyhlášení referenda je nepřijatelný nebo že navržené otázky, které mají být v celostátním referendu předloženy, nejsou jednoznačné nebo srozumitelné.

Čl. 10

(1) Rozhodnutí přijatá v referendu jsou závazná pro všechny orgány i osoby.

(2) Je-li rozpor mezi zákonem schváleným v referendu a jinými zákony, postupuje se podle zákona schváleného v referendu.

(3) Zákon schválený v referendu smí být změněn nebo zrušen pouze zákonem schváleným v referendu.

(4) O podepisování, platnosti a způsobu vyhlášení zákona schváleného v referendu platí ustanovení čl. 51 a 52 Ústavy České republiky.

(5) Pokud se podle tohoto ústavního zákona koná referendum k vyslovení souhlasu k ratifikaci nebo výpovědi mezinárodní smlouvy podle čl. 1 odst. 1 písm. c), nahrazuje souhlas v takovém referendu vyslovený souhlas Parlamentu.

Čl. 11

Zákon upraví další podmínky výkonu práva hlasovat v referendu, jakož i podrobnosti navrhování, vyhlásování a provádění referenda, oznamování rozhodnutí přijatého v referendu a soudního přezkumu ve věcech referenda.

ČÁST DRUHÁ

Změna ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Čl. 12

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 448/2001 Sb., ústavního zákona č. 515/2002 Sb. a ústavního zákona č. 319/2009 Sb., se mění takto:

1. V čl. 62 písmeno l) zní:

„l) vyhlašuje celostátní referendum a jeho výsledek.“

2. V čl. 87 odst. 1 písmena l) a m) znějí:

„l) o tom, zda předložený návrh na vyhlášení celostátního referenda je přípustný nebo zda navržené otázky, které mají být v celostátním referendu předloženy, jsou jednoznačné a srozumitelné,

m) o opravném prostředku proti rozhodnutí prezidenta republiky o návrhu na vyhlášení celostátního referenda.“

ČÁST TŘETÍ ÚČINNOST

Čl. 13

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti prvním dnem šestého kalendářního měsíce po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Předkladatelé navrhují tento zákon s přesvědčením, že přijetí referenda jako běžně užívaného institutu povede ke kvalitnější demokracii v České republice. Podmínkou je, aby otázka v referendu byla co nejméně omezena a možnosti přímého rozhodování občanů byly co nejširší. Proto se předkladatelé snaží klást co nejmenší překážky jak při samotném vyhlášení referenda (nizký počet petentů), tak při určování platnosti referenda (neexistence minimálního kvora).

Od 1. 1. 1993 Česká republika postrádá zákon o obecném referendu, ačkoliv k němu článek 2 odst. 2 ústavy nepřímou vyzývá. Celkem vzniklo 16 pokusů, vládních i iniciativních, jak tuto mezeru ústavního řádu ČR zacelit a doplnit demokratický deficit. Prvním pokusem byla iniciativní osnova poslanců Jana Kryčera (ČMUS), Václava Grulichy (ČSSD) a Františka Trnky (LSU a pak ČMUS), sněmovní tisk č. I/494. Následovala iniciativní osnova poslanců ČSSD, Stanislava Grosse a dalších, sněmovní tisk č. I/1874.

Klasickou podobou iniciativní osnovy měla osnova poslanců KSČM, Dalibora Matulky a Jana Navrátila, na vydání ústavního zákona o referendu a o doplnění ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, sněmovní tisk č. I/2096, doprovázená osnovou prováděcího zákona, kterým se doplňuje zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona číslo 331/1993 Sb. a zákona č. 236/1995 Sb., sněmovní tisk č. I/2097. Ta byla potom vzorem pro další osnovy, kdy nejprve oba poslanci předložili sněmovní tisky č. II/103 a 104.

Tato osnova se však od tradičního vzoru odvrací. ČSSD ve 2. volebním období poslanecké sněmovny předložila prostřednictvím poslanců Zdeňka Jičínského a dalších svůj vlastní text, na vydání ústavního zákona o lidovém hlasování (referendu) a o lidové zákonodárné iniciativě, sněmovní tisk č. II/149. Zvláště plodné bylo 3. volební období poslanecké sněmovny (1998–2002). Komunisté prostřednictvím Vojtěcha Filipa a dalších předložili osnovu na vydání novely ústavy, sněmovní tisk č. III/1. ČSSD zopakovala svůj návrh jako osnovu Zdeňka Jičínského a dalších, omylem označeném jako vládní návrh ústavního zákona o lidovém hlasování (referendu), sněmovní tisk č. III/18, doprovázená osnovou prováděcího zákona, sněmovní tisk č. III/44.

Alternativou byla lidovecká osnova ústavního zákon o lidovém hlasování poslanců Cyrila Svobody a dalších, sněmovní tisk č. III/120. První vládní osnovou byla osnova vlády Miloše Zemana na vydání ústavního zákona o referendu a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., sněmovní tisk č. III/695, doprovázená osnovou na vydání zákona o provádění referenda a o změně některých dalších zákonů, sněmovní tisk č. III/695. Legislativně technicky do značné míry vycházela z iniciativní osnovy poslanců KSČM, sněmovního tisku č. I/2096, která se tak stala vzorem pro další osnovy. Po neúspěchu této vládní osnovy předložila vláda identickou osnovu jako sněmovní tisk č. III/1039 doprovázený osnovou na vydání zákona o provádění referenda a o změně některých dalších zákonů, sněmovní tisk č. III/1040.

Ve 4. volebním období poslanecké sněmovny byla vládou Stanislava Grosse předložena třetí, předposlední, vládní osnova, sněmovní tisky č. IV/914 a 915, legislativně technicky podle tradičního modelu. V 5. volebním období poslanecké sněmovny byly předloženy 2 iniciativní osnovy: poslanců KSČM Zuzky Bebarové-Rujbrové, Vojtěcha Filipa, Stanislava Grospiče, Pavla Kováčika a dalších na vydání ústavního zákona o celostátním referendu a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, sněmovní tisk č. V/134, a poslanců ČSSD Zdeňka Jičínského, Jiřího Paroubka, Michala Haška, Bohuslava Sobotky a dalších na vydání ústavního zákona o celostátním referendu a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, sněmovní tisk č. V/192, obě podle tradičního legislativně technického vzoru.

V uplynulém volebním období poslanecké sněmovny (6.) patří k posledním pokusům osnova opozičních poslanců ČSSD, sněmovní tisk č. VI/8, který po zamítnutí v prvním čtení předložili znovu v nezměněné podobě jako sněmovní tisk č. VI/520. Teprve čtvrtou vládní osnovou obecného referenda vůbec byl sněmovní tisk č. VI/661, který byl však spíše zákonem proti referendu, neboť podmínky v něm byly nastaveny tak restriktivně, že by platného referenda prakticky nikdy nešlo dosáhnout.

Tato osnova je tedy 17. pokusem, jak naplnit ústavu. Kromě osnov ústavních zákonů o obecném referendu bylo předloženo mnoho osnov zákonů o speciálním referendu. Prvním byla osnova poslanců Levého bloku, Jaroslava Ortmana a spol., na vydání ústavního zákona o lidovém hlasování o přípustnosti podstatně omezit svrchovanost České republiky, sněmovní tisk č. I/1851. Následovala osnova poslanců Unie svobody na vydání ústavního zákona o lidovém hlasování (referendu) o vstupu České republiky do Evropské unie, sněmovní tisk č. III/171, osnova poslance Jiřího Payna (ODS) a dalších na vydání ústavního zákona o lidovém hlasování o reformě veřejné správy, sněmovní tisk č. III/509, a osnova poslanců Libora Ambrozka, Petry Buzkové, Vladimíra Mlynáře, Michala Lobkowicze, Františka Ondruše, Zdeňka Kořistky a Lubomíra Zaoralka na vydání zákona o referendu o uvedení jaderné elektrárny Temelín do provozu a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb.

Jediným speciálním zákonem o referendu, který byl schválen, byl ústavní zákon o referendu o přístupu České republiky k Evropské unii. Ten byl nejprve neúspěšně navržen stálou komisí Senátu pro Ústavu České republiky a parlamentní procedury jako osnova ústavního zákona o referendu o vstupu České republiky do Evropské unie a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, senátní tisk č. III/58. Ve 4. volebním období poslanecké sněmovny však tyto senátní snahy již byly korunovány úspěchem: ústavní zákon č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, a prováděcí zákon č. 114/2003 Sb., o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně některých zákonů (zákon o provádění referenda), a referendum podle nich úspěšně proběhlo.

Další pokusy o parciální úpravy referenda úspěšné nebyly: senátní osnova senátorů ODS Tomáše Julínka, Jiřího Lišky, Jaroslava Mitlenery, Ivana Adamce, Milana Balabána, Milana Bureše, Pavla Eyberta, Jana Hálka, Zdeňka Janalíka, Jaroslava Kubery, Bedřicha Moldana, Jiřího Oberfalzera, Aleny Palečkové, Josefa Pavlaty, Miloslava Pelce, Jiřího Pospíšila, Františka Příhody, Václava Roubíčka, Vlastimila Sehnala, Přemysla Sobotky, Jiřího Stříteského, Pavla Sušického, Jiřího Šnebergera, Karla Tejnory, Vítězslava Vavrouška,

Aleny Venhodové, Jaromíra Volného a Jiřího Žáka, na vydání ústavního zákona o referendu o souhlasu České republiky se Smlouvou o Ústavě pro Evropu, podepsanou v Římě dne 29. října 2004, včetně protokolů k ní připojených a jejích příloh a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, senátní tisk č. V/13, všechny 3 osnovy poslanců Vojtěcha Filipa (KSČM), Stanislava Grospiče (KSČM) a dalších na vydání ústavního zákona o referendu o umístění prvků protiraketové obrany USA na území České republiky a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů (sněmovní tisky č. V/42, 147 a 490), osnovy poslanců Stanislava Grospiče (KSČM) a dalších na vydání ústavního zákona o referendu o přistoupení České republiky k Lisabonské smlouvě pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, sněmovní tisk č. V/477, a osnovy poslanců Strany zelených Martina Bursíka, Kateřiny Jacques, Ondřeje Lišky a Přemysla Rabase na vydání ústavního zákona o referendu o přímé volbě prezidenta republiky a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů (o referendu o přímé volbě prezidenta republiky), sněmovní tisk č. V/524. Obdobnými pokusy o speciální referendum byly osnovy poslanců Vojtěcha Filipa (KSČM), Stanislava Grospiče (KSČM) a dalších na vydání ústavního zákona o referendu o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, sněmovní tisky č. VI/519 a 639. Posledními pokusy byly v 7. volebním období v lednu roku 2014 předložený návrh ústavního zákona o celostátním referendu a o změně Ústavy ČR poslanci Tomio Okamurou a Ing. Radimem Fialou (hnutí Úsvit), který byl odmítnut, a následně v červenci 2015 předložený vládní návrh ústavního zákona o celostátním referendu, který nebyl projednán.

Podstatou navrhované právní úpravy je, že na rozdíl od předchozích osnov z let 1993–2016, je jejím předmětem **referendum** a nikoliv **plebiscit**, jak je znám především z francouzské praxe Napoleona III. a Charlese de Gaulla. Zatímco plebiscit se omezuje na **zásadní** otázky/věci politiky (výkonu státní moci) jako je ústava či suverenita, referendum je širší a jeho předmětem jsou **všechny** politické otázky. Referendum má být proto předem **neomezené**, vyjma základních povinností státu vnitrostátních i mezinárodních.

Návrh zákona vychází z přirozeného práva i z Ústavního principu, že suverénem v České republice jako i v každé demokracii jsou občané, kteří buď svou moc delegují na své zástupce, nebo ji vykonávají přímo. Stávající systém to dnes občanům neumožňuje.

Zastánci "čistě" zastupitelského systému tvrdí, že občané odevzdali dobrovolně mandát svým zástupcům a ti proto mají právo rozhodovat.

Ignorují ovšem skutečnost, že tento druh mandátu vytváří vnitřní rozpor. Legitimní mandát je jako legitimní dar, je možné ho darovat pouze dobrovolně. Dobrovolnost znamená, že občan musí mít možnost mandát nedarovat, ale zvolit si možnost přímo rozhodnout prostřednictvím referenda. Mandát vynucený je falešným, ukradeným mandátem.

Zákon dále vychází z principů, které platí pro všechny další volby v ČR, a které platily pro dosud jedině referendum konané v ČR - referendum o vstupu do EU. Tedy, že stejně jako u voleb parlamentních, komunálních nebo krajských, není třeba žádné kvórum účasti voličů potřebné k tomu, aby referendum bylo platné.

Navrhovatelé vycházejí krom rovnosti všech voleb i z obecně platného principu tzv. mandátového pravidla - tedy, že ti, kdo se hlasování nezúčastní, dávají tak mandát ostatním, aby hlasovali za ně.

Právo hlasovat v referendu má každý občan ČR, který nejpozději v den konání referenda dosáhl zletilosti.

Návrh na vyhlášení referenda je oprávněna podat vláda nebo iniciativa ve formě společné petice nejméně 100 oprávněných občanů.

O návrzích na vyhlášení referenda rozhoduje prezident republiky. Referendum se prioritně vyhlašuje tak, aby se konalo společně s některými celostátními volbami.

Rozhodnutí v referendu je přijato, pokud se pro ně vysloví nadpoloviční většina hlasujících. Přezkum referenda provádí Ústavní soud ČR.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah, zejména na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí

Zavedení referenda jako principu rozhodování o společenských otázkách s sebou na základě zkušeností ze zemí jako Švýcarsko, USA nebo Lichtenštejnsko nese i pozitivita v podobě efektivnějšího a hospodárnějšího spravování země. Tím se z dlouhodobého hlediska ušetří prostředky, jejichž výše podle názoru navrhovatelů výrazně přesahuje náklady na samotné uspořádání referenda.

Výdaje ze státního rozpočtu budou záviset na frekvenci využití institutu referenda v praxi. V případě referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii v roce 2003, činily tyto celkové výdaje podle státního závěrečného účtu za rok 2003 přibližně 400 milionů korun, přičemž byly hrazeny z kapitoly 398 - všeobecná pokladní správa. V případě, že referendum bude spojeno s řádnými volbami, obvykle celostátními, budou tyto náklady rapidně nižší.

Předkládaný návrh nemá dopad na rozpočty krajů a obcí.

Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami

Navrhované řešení není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, neboť je neregulují.

Zhodnocení souladu s ústavním pořádkem

Jedná se o promítnutí článku 2 odst. 2 Ústavy ČR, který zní: „Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.“

Zvláštní část

K článku 1

Suverénem nejsou občané jako jednotlivci, nýbrž lid jako celek. Ústava 1920 používala výraz „národ“, rozumí se politický, což je synonymum.

Oproti jiným osnovám je v článku I odst. 1 písm. a) místo „o zásadních věcech vnitřní nebo zahraniční politiky státu“ stanoveno „o všech věcech vnitřní nebo zahraniční

politiky státu“, aby referendum bylo skutečně neomezené a nebylo pochyb, že až na taxativně vyjmenované případy, je možné referendum využít vždy. V písmenu b) se výslovně povoluje hlasovat i o ústavních zákonech. A v písmenu c) se stanoví, že referendum lze konat o jakékoliv mezinárodní smlouvě, včetně její výpovědi.

V odstavci 2 byla ponechána omezení týkající se demokratického zřízení státu a lidských práv. Oproti jiným návrhům se hlasování může vztahovat k úpravě daňových, poplatkových nebo jiných platebních povinností tvořících příjmy veřejných rozpočtů a ustanovování jednotlivých osob do funkcí a k jejich odvolávání z funkcí.

Předkladatelé vycházejí z jednoznačně pozitivních zkušeností ze zemí, kde tyto principy již fungují. Neplatí totiž, že si občané odhlasují v referendu cokoli. V žádné zemi, kde je možné hlasovat např. o daních (státy USA, Švýcarsko, Lichtenštejnsko), nikdy nedošlo ke zrušení daní. Výsledkem přímého rozhodování v referendu je, že daně v těchto zemích jsou ve srovnání s Českou republikou mnohem nižší, přičemž hospodaření státu je oproti českým poměrům daleko efektivnější a spokojenost občanů se službami státu vyšší.

K článku 2

Podle § 30 odst. 1 věty druhé NOZ se zletilosti se nabývá dovršením 18. roku věku. Je zjevné, že ten, kdo v den konání referenda dosáhl věku alespoň 18 let, je zletilý a tedy oprávněn hlasovat v referendu.

K článku 3

Je zavedeno nové ustanovení regulující iniciativu. Vzorem byla úprava ve Švýcarsku, která sběr podpisů časově omezuje. Rozdíl mezi iniciativou a peticí spočívá v tom, že zatímco petici lidé o něco žádají veřejný úřad, iniciativou lid realizuje svou moc jako suverén. Protože však petiční zákon mezi iniciativou a peticí dostatečně nerozlišuje, používají se jako podklad pojmy petičního zákona. Je třeba podpisy nejméně 100 tisíc občanů proto, aby mohl být podán návrh na konání referenda.

Hlavní úředním listem ČR je Ústřední věstník České republiky. Proto se zahájení sběru podpisů oznamuje tam.

K článku 4

Návrh na vyhlášení referenda je oprávněna prezidentu republiky podat vláda nebo iniciativa.

K článku 5

Prezident obligatorně navrhuje ústavnímu soudu, aby posoudil, že otázka v referendu je jednoznačná, srozumitelná a že je v souladu s požadavky uvedeným v článku 1. Ústavní soud je omezen lhůtou pro své rozhodnutí na jeden měsíc.

K článku 6

Referendum se musí konat ve lhůtě od 6 měsíců do jednoho roku od vyhlášení konání referenda. Přesný interval je stanoven proto, aby občané měli dostatek času (nejméně 6 měsíců) na seznámení se s problematikou, která se v referendu hlasuje a ke každé otázce proběhla široká společenská diskuze.

Pokud je to možné, referendum se koná tak, aby proběhlo současně s celostátními volbami.

K článku 7

Zákon předepisuje povinně poskytnutý minimální vysílací čas, v kterém se musí veřejná televize a rozhlas vyvážené věnovat otázce v referendu. Zaručuje se tím dostatečné nezávislé informování veřejnosti.

Zaručuje se tím dostatečné nezávislé informování veřejnosti jako pojistka proti případným komerčním nebo populistickým kampaním. Veřejnoprávní média musí být zárukou, že se veřejnost bude moci seznámit s veškerými známými fakty a argumenty.

K článku 8

Kvorum pro hlasování je stanoveno jako 50 % hlasujících, nikoliv všech oprávněných hlasovat. Pokud by bylo stanoveno kvorum ze všech oprávněných hlasovat, znamenalo by to de facto, že strana „ano“ musí získat extrémně kvalifikované vítězství.

V ČR je cca 8,5 milionů voličů. Pokud by se navrhovalo stanovení kvora jako polovina všech oprávněných voličů, znamenala by účast menší než 4,25 milionů hlasujících automaticky neplatnost referenda. Je proto spravedlivé, aby vyhráli ti, jichž je prostá většina přímo v hlasování. Jakékoli omezování v tomto parametru vede k tomu, že referendum pak není v praxi použitelné. Platí zde stejný princip jako u voleb do Parlamentu nebo zastupitelstev, kde se v principu uplatňuje také neomezené kvorum. Nerozhoduje účast, ale většina vzešlá z hlasování. Například druhého kola senátních voleb se účastní pravidelně okolo 15% oprávněných voličů. V prvním kole letošních doplňovacích senátních voleb ve Zlínském kraji odevzdalo hlasy 23,3 % voličů. Volby zůstávají legitimní, jelikož svojí neúčastí dávají voliči najevo, že přenechávají rozhodnutí jiným spoluobčanům, což je standardní demokratická praxe.

K článku 10

Pokud je výsledkem referenda individuální rozhodnutí, mělo by všechny zavazovat. Není žádného důvodu, aby zákonodárná moc či exekutiva byla jakkoliv imunní proti rozhodnutí lidu. Lid totiž neslouží jí, ale ona jemu.

Zákon přijatý v referendu je možné změnit pouze zákonem přijatým v referendu.

K článku 11

Ústavní zákon stanoví pouze základní vodítka a mantinely. Detaily musí upravit prováděcí zákon.

K článku 12

Doplňují se ustanovení doprovodná ustanovení.

K článku 13

Lhůta se stanoví s ohledem na to, že by vláda měla připravit rovněž prováděcí zákon.

V Praze dne 13. prosince 2017

Tomio Okamura v. r.

Radim Fiala v. r.

Jaroslav Holík v. r.

Marián Bojko v.r.

Zdeněk Podal v.r.

Radek Rozvoral v.r.

Pavel Jelínek v.r.

Jana Levová v.r.

Karla Maříková v.r.

Miloslav Rozner v.r.

Radek Koteň v.r.

Monika Jarošová v.r.

Tereza Hyťhová v.r.

Jaroslav Dvořák v.r.

Jiří Kobza v.r.

Lubomír Volný v.r.

Ivana Nevludová v.r.

Jan Hrnčíř v.r.

Lubomír Španěl v.r.

Lucie Šafránková v.r.

Radovan Vích v.r.

Jiří Kohoutek v.r.